

**CRNA GORA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA**

PREDLOG OSNOVE

**ZA VOĐENJE PREGOVORA I ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA IZMEĐU
VLADE CRNE GORE I VLADE REPUBLIKE TURSKE O SARADNJI I
UZAJAMNOJ POMOĆI U OBLASTI VANREDNIH SITUACIJA**

Podgorica, decembra 2018. godine

I USTAVNI OSNOV ZA ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA

Osnov za zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske sadržan je u odredbi člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore, kojom je propisano da Crna Gora na principima i pravilima međunarodnog prava, sarađuje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II OCJENA STANJA MEĐUNARODNIH ODNOSA SA REPUBLIKOM TURSKOM

Republika Turska je među prvim državama priznala nezavisnost Crne Gore. Zvanično priznanje uslijedilo je 12. juna 2006. godine dok su diplomatski odnosi između dvije države uspostavljeni 3. jula 2006. godine. Dobri i sadržajni odnosi sa Republikom Turskom ogledaju se u intezivnim i brojnim bilateralnim susretima, koji se zasnivaju na načelima prijateljstva, razumijevanja i saradnje. Partnerstvo dvije države prisutno je na svim nivoima i predstavlja pozitivan primjer dobrosusjedske i prijateljske saradnje dvije države. S tim u vezi u želji da unaprijeđuju prijateljske odnose i produbljuju bilateralne odnose saradnje naročito u oblasti prevencije, pripremljenosti, reagovanja kao i u fazama opravka od katastrofa i drugih vanrednih situacija, a sa ciljem da doprinesu zaštiti građana, životne sredine i društvenom i ekonomskom razvoju kao i ukupnoj stabilnosti država i njihovih građana, Crna Gora i Republika Turska, su iskazale zainteresovanost da na prikladan način, u obostranom interesu, zaključe sporazum u oblasti vanrednih situacija.

III RAZLOZI ZA ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA

Imajući u vidu da je Crna Gora posvećena da u skladu sa nacionalnim i međunarodnim pravom štiti građane, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu od prirodnih i drugih katastrofa, opravdane su sve međudržavne aktivnosti kojima se stvaraju formalni preduslovi za međusobnu saradnju država u spriječavanju nastanka, smanjenja ili ublažavanja posljedica prirodnih i drugih katastrofa. Zaključivanje Sporazuma ima za cilj uređenje osnovnih pitanja pružanja uzajamne pomoći koja su od značaja u prevenciji, pripremljenosti, reagovanju i u fazama oporavka od katastrofa i drugih vanrednih situacija, koje mogu nastati na teritorijama država Crne Gore i Republike Turske. Sporazumom se izražava spremnost Crne Gore i Republike Turske da brzo pruže uzajamnu pomoć, za kojom se ukaže potreba. Sporazumom se predviđa da se države potpisnice stavljaju u ravnopravan položaj, kao i sve aktivnosti i mjere koje države preduzimaju, jer ih vrše na isti način i pod istim uslovima. Sporazumom se izražava potreba država potpisnica za blagovremenim i efikasnim rješenjima pitanja vezanih za katastrofe i druge vanredne situacije kroz međunarodnu saradnju kao i značaj koordinacije zajedničkih napora obje države u ovoj oblasti.

IV OSNOVNA PITANJA O KOJIMA ĆE SE VODITI PREGOVORI, ODNOSNO BITNI ELEMENTI KOJE SPORAZUM TREBA DA SADRŽI

Sporazumom se uređuju sledeća pitanja:

- uspostavljanje opšteg okvira saradnje i uzajamne pomoći u prevenciji, pripremljenosti, reagovanju i u fazama oporavka od katastrofa i drugih vanrednih situacija kada države potpisnice nijesu u mogućnosti da u potpunosti upravljaju posledicama oslanjajući se na sopstvene izvore
- uspostavljanje uslova i procedura uzajamne pomoći između država potpisnica u slučaju vanrednih situacije u okviru državne teritorije bilo koje od država.

V PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA IZVRŠENJE SPORAZUMA

Za sprovođenje navedenog Sporazuma nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva u budžetu Crne Gore za 2018. godinu.

VI STAVOVI I MIŠLJENJA O OPRAVDANOSTI ZAKLJUČIVANJA SPORAZUMA

Radi prikupljanja stavova i mišljenja od zainteresovanih organa, tekst Nacrta sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji i uzajamnoj pomoći u oblasti vanrednih situacija dostavljen je: Ministarstvu vanjskih poslova, Ministarstvu odbrane, Ministarstvu saobraćaja i pomorstva i Upravi carina.

VII POTREBA USAGLAŠAVANJA PROPISA

Ukazujemo da se zaključivanjem navedenog sporazuma ne stvara obaveza donošenja novih ili izmjenu važećih propisa.

VIII PREDLOG SASTAVA DELEGACIJE

Ministarstvo unutrašnjih poslova će voditi pregovore za zaključivanje Sporazuma, diplomatskim putem, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova.

Prilog: Nacrt Sporazuma

SPORAZUM
IZMEĐU VLADE CRNE GORE I VLADE REPUBLIKE TURSKE O SARADNJI I
UZAJAMNOJ POMOĆI U OBLASTI VANREDNIH SITUACIJA

Vlada Crne Gore i Vlada Republike Turske u daljem tekstu: "ugovorne strane";

S obzirom na sve više izraženi prekogranični karakter prirodnih i izazvanih katastrofa i drugih vanrednih situacija, potrebu za blagovremenim i efikasnim rješenjima pitanja vezanih za takve katastrofe i druge vanredne situacije kroz međunarodnu saradnju i značaj koordinacije zajedničkih napora obje Države u ovoj oblasti;

U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Država ugovornih strana i međunarodnim pravnim instrumentima u kojima učestvuju Države ugovorne strane;

Potvrđujući svoju privrženost ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija i uzimajući u obzir napore Ujedinjenih nacija u oblasti prevencije i uklanjanja posljedica katastrofa i drugih vanrednih situacija i međunarodna dokumenta koja su usvojena u ovoj oblasti;

Naglašavajući značaj međunarodnih i nevladinih organizacija u slučajevima reagovanja i pružanja pomoći usljed katastrofa i drugih vanrednih situacija;

Podržavajući napore Ujedinjenih nacija, Evropske unije, NATO-a i drugih međunarodnih organizacija i foruma prilikom pružanja pomoći usljed katastrofa;

Prisjećajući se da analize UN-a i drugih međunarodnih organizacija pokazuju povećanu ranjivost na takve situacije i apeluju na složeno tretiranje svih nivoa upravljanja u slučaju katastrofa i vanrednih situacija, od prevencije i ranog upozoravanja do oporavka, sa ciljem da se uspostavi održivost;

Shvativši da dobra bilateralna saradnja u oblasti prevencije, pripremljenosti i reagovanja na katastrofe i druge vanredne situacije može spasiti živote, kao i stimulirati zaštitu životne sredine i društveni i ekonomski razvoj i podržati stabilnost Država ugovornih strana i njihovih građana;

Vođeni uvjerenjem da je saradnja između ugovornih strana u oblasti vanrednih situacija obostrano korisna i katalizuje prijateljske odnose između dvije Države, vodi upozoravanju na katastrofe i, u tom smislu, doprinosi razvoju i nacionalnoj bezbjednosti Država dvije ugovorne strane;

sporazumjele su se o sljedećem:

Predmet sporazuma

Član 1

Svrha ovog sporazuma je uspostavljanje opšteg okvira saradnju i uzajamne pomoći u prevenciji, pripremljenosti, reagovanju i u fazama oporavka od katastrofa i drugih vanrednih situacija kada Ugovorna strana koja traži pomoć nije u mogućnosti da u potpunosti upravlja ostalim posljedicama oslanjajući se na sopstvene izvore, kao i uspostavljanje uslova i procedura uzajamne pomoći između Ugovornih strana u slučaju vanrednih situacije u okviru državne teritorije bilo koje Ugovorne strane.

Značenje izraza

Član 2

Za potrebe ovog sporazuma, naredne definicije imaju sljedeće značenje:

„**Nadležno tijelo**“ agencija, koju određuje svaka od Ugovornih strana, za upravljanje i koordinaciju aktivnostima, povezanim sa sprovođenjem ovog sporazuma.

„**Vanredna situacija**“ je svaka situacija koja ima ili može imati štetne posljedice po ljude, životnu sredinu ili imovinu.

„**Katastrofa**“ je događaj ili niz događaja izazvanih prirodnim fenomenima, nesrećama, požarima ili drugim vanrednim situacijama, koji utiču na ili ugrožavaju život ili zdravlje stanovništva, imovine ili životne sredine u takvoj razmjeri da je potrebno preduzimanje mjera ili učešće specijalnih snaga i korišćenje specijalnih resursa.

„**Ugovorna strana koja traži pomoć**“ je ugovorna strana čiji su nadležni organi, kao što je navedeno u članu 3 stav 2 ovog sporazuma, uputili drugoj ugovornoj strani pisani zahtjev za pomoć;

„**Ugovorna strana koja pruža pomoć**“ je ugovorna strana čiji su nadležni organi, kao što je navedeno u članu 3 stav 2 ovog sporazuma, pružili pomoć ugovornoj strani koja je podnijela zahtjev;

„**Tim za pružanje pomoći**“ je posebno obučena ne-vojna formacija eksperata ugovorne strane koja pruža pomoć, sa odgovarajućom opremom, spasilačkim psima i zalihamo pomoći;

„**Oprema**“ su materijali, tehnička i transportna sredstva, lijekovi i medicinska oprema, kao i individualna oprema članova tima za pružanje pomoći i/ili eksperata;

„**Zalihe pomoći**“ su sredstva i materijali namijenjeni besplatnoj podjeli od strane „Ugovorne strane koja pruža pomoć“ za potrebe žrtava „Ugovorne strane koja traži pomoć“;

Nadležni organi

Član 3

(1) Za sprovođenje ovog sporazuma, Ugovorne strane će sarađivati preko svojih nadležnih organa, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvima.

(2) Nadležni organi iz ovog sporazuma su sljedeći:

- Za Crnu Goru: Ministarstvo unutrašnjih poslova;

- Za RepublikuTursku: Predsjedništvo za upravljanje u katastrofama i vanrednim situacijama Turske;

(3) Za sprovođenje ovog sporazuma, nadležni organi Ugovornih strana su, kao što je navedeno u stavu 2 ovog člana, ovlašćeni da uspostave direktni kontakt.

(4) Nadležni organi određuju jednu ili više kontakt tačaka u cilju obavještanja i razmjene informacija u vanrednim situacijama. Nadležni organi obezbjeđuju nesmetano funkcionisanje kontakt tačaka.

(5) Ugovorne strane se pisanim putem kroz diplomatske kanale odmah međusobno obavještavaju o svim promjenama vezanim za nadležne organe.

Oblasti i metode saradnje

Član 4

(1) U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom nadležni organi ugovornih strana u okviru svojih nadležnosti razvijaju saradnju i pomažu jedni drugima u sljedećim oblastima:

- a) pružanja uzajamne pomoći i pružanja informacija na zahtjev u slučaju katastrofe ili druge vanredne situacije ili prijetnje od njihovog nastanka;
- b) snabdijevanja timova za pružanje pomoći opremom;
- c) razmjene naučnih, tehničkih i pravnih informacija, metodološke i druge literature, video i fotografskog materijala;
- d) razmjene iskustava i dobre prakse u razvoju naučno primjenljivih i istraživačkih zadataka, testiranju proizvoda i stručnih aktivnosti u oblasti zaštite i spašavanja od požara i u oblasti civilne zaštite;
- e) organizovanja i održavanja zajedničkih stručnih sastanaka, sjednica, seminara i konferencija;
- f) organizovanja i sprovođenja zajedničkih obuka eksperata i timova za pružanje pomoći na recipročnoj osnovi;
- g) organizovanja zajedničkih programa obuke, kao i razmjene i obuke eksperata, uključujući i razmjenu instruktora iz relevantnih obrazovnih centara i institucija, na zahtjev svake od ugovornih strana;
- h) promovisanja naučnog istraživanja, modelovanja, planiranja, izrade i učešća u zajedničkim projektima;
- i) organizovanja i održavanja događaja usmjerenih ka podizanju svijesti zajednice, u slučajevima katastrofa ili vanrednih situacija;
- j) planiranja, organizovanja i sprovođenja aktivnosti vezanih za prevenciju i suzbijanje požara, kao i ograničavanja i uklanjanja posljedica tih požara;
- k) Razmjena eksperata u oblasti smanjenja rizika.

(2) Nadležni organi Ugovornih strana, u skladu sa članom 3 stav 2 ovog sporazuma, mogu uspostaviti i druge oblike saradnje, kao i formirati radne grupe u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom ugovornih strana.

(3) Ugovorne strane uzajamno pružaju pomoć u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija u okviru svojih kapaciteta.

(4) Troškove razmjene eksperata snosi Ugovorna strana pošiljalac, osim ukoliko se Ugovorne strane ne dogovore drugačije.

(5) Razmjena opreme, materijala, drugih zaliha i usluga koji su neophodni za postizanje ciljeva ovog sporazuma vrši se u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i zakonskim odredbama obje Ugovorne strane.

Protokoli

Član 5

U cilju da se obezbijedi operativna saradnja u okviru ovog sporazuma, nadležni organi Ugovornih strana mogu zaključiti protokole, koji su sastavni dio ovog sporazuma.

Procedure za saradnju i pružanje dobrovoljne pomoći

Član 6

- (1) Saradnja između ugovornih strana se obavlja na osnovu pismenog zahtjeva na engleskom jeziku.
- (2) U zahtjevu se navodi tip, razmjer, lokacija, vrijeme i trenutno stanje katastrofe ili druge vanredne situacije na državnoj teritoriji zemlje koja traži pomoć; informacije vezane za preduzete radnje i planirane aktivnosti za upravljanje u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija; vrste i prioriteti pomoći koji se zahtijevaju od timova za pružanje pomoći i/ili eksperata, oprema i sredstva podrške.
- (3) U vanrednim situacijama, zahtjev se može uputiti usmenim putem samo ukoliko se pismena potvrda pošalje u roku od 24 časa.
- (4) Ugovorna strana kojoj je upućen zahtjev odgovara na zahtjev u skladu sa svojim raspoloživim sredstvima i u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.
- (5) Pomoć može biti pružena slanjem timova za pružanje pomoći i/ili eksperata i obezbjeđivanjem resursa za potrebe povrijeđenih.
- (6) Prevoz timova za pružanje pomoći i/ili eksperata, koji su poslani da pruže pomoć i opreme i mjera za podršku, može se realizovati vazdušnim putem, kopnom ili morem.
- (7) Troškove prevoza do Ugovorne strane koja traži pomoć snosiće Ugovorna strana koja pruža pomoć.

Procedure vezane za prelaz granice i pravila boravka timova za pružanje pomoći i/ili eksperata

Član 7

- (1) Ugovorna strana koja traži pomoć preduzima sve potrebne mjere za olakšavanje prelaska granice timovima za pružanje pomoći i/ili ekspertima Ugovorne strane koja pruža pomoć.
- (2) Vođa tima za pružanje pomoći pokazuje službenom licu granične kontrole ugovorne strane koja traži pomoć, dokumenta na engleskom jeziku, ovjerena od strane nadležnog organa Ugovorne strane koja pruža pomoć, i to:
  - a) dokument koji je popunjen u standardnom obrascu odobren od strane nadležnih organa Ugovornih strana, u kojem se navode ovlaštenja timova za pružanje pomoći i/ili eksperata i svrha njihovog dolaska na državnu teritoriju Ugovorne strane koja traži pomoć;
  - b) spisak članova timova za pružanje pomoći i/ili eksperata i spisak opreme i vozila;
  - c) spisak zaliha pomoći
  - d) lista opreme za komunikaciju, tipovi i frekvencije za internu komunikaciju koje koriste timovi za pružanje pomoći.
- (3) Vozači pokazuju vozačke dozvole za svoja motorna vozila i sertifikat o registraciji istih.
- (4) Nakon uvida, a u skladu sa zahtjevom iz člana 6 stav 2 ovog sporazuma i važećih identifikacionih dokumenata, zvaničnici relevantnih državnih organa Ugovorne strane koja traži pomoć izdaju vize ili dozvole za boravak članovima timova za pružanje pomoći i/ili

ekspertima u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom koje je na snazi i/ili bilateralnim sporazumima koji su zaključeni.

(5) Postupak za prelazak granice Ugovorne strane koja traži pomoć od strane timova za pružanje pomoći sa spasilačkim psima i njihov boravak na državnoj teritoriji pomenute ugovorne strane određuje se prema pravilima o karantinu pomenute Ugovorne strane.

(6) Članovi tima za pružanje pomoći mogu nositi uniforme na teritoriji Ugovorne strane koja traži pomoć. Timovima za pružanje pomoći Ugovorne strane koja pruža pomoć je dozvoljeno da koristi sopstvena distinktivna obilježja na automobilima na državnoj teritoriji Ugovorne strane koja traži pomoć.

(7) Članovi tima za pružanje pomoći i/ili eksperti poštuju nacionalno zakonodavstvo Države Ugovorne strane koja traži pomoć tokom svog boravka na teritoriji te Ugovorne strane.

Prelazak granice za opremu i zalihe pomoći

Član 8

(1) Ugovorne strane obezbjeđuju olakšanu proceduru prilikom prelaska granice za opremu i zalihe pomoći.

(2) Članovima tima za pružanje pomoći ili licima koja su poslata da pruže pomoć nije dozvoljeno da nose oružje i municiju u okviru državne teritorije Ugovorne strane koja traži pomoć.

(3) Ograničenja ili zabrane koje se odnose na prelazak granice za robu ne primjenjuju se na opremu i zalihe pomoći iz ovog sporazuma. Oprema mora biti vraćena iz Ugovorne strane koja traži pomoć ukoliko pomenuta oprema nije uništena tokom upotrebe iste ili je ostavljena kao zaliha pomoći. Sva oprema koja ostaje kao zaliha pomoći detaljno se opisuje u protokolu od strane vođe tima za pružanje pomoći, raščlanjena po vrsti, količini i lokaciji, koji mora biti ovjeren od strane nadležnih organa Ugovorne strane koja traži pomoć. Nakon završetka misije gore navedeni protokol se podnosi relevantnom carinskom organu od strane nadležnih organa Ugovornih strana radi carinske kontrole i carinjenja.

(4) Iste odredbe nadalje se primjenjuju na uvoz lijekova koji sadrže psihoaktivne kontrolisane supstance u Ugovornu stranu koja traži pomoć i na povratni transport neiskorišćenih količina u Ugovornu stranu koja pruža pomoć. Svako takvo kretanje robe ne tretira se kao uvoz i izvoz s tačke gledišta međunarodnih sporazuma o lijekovima koji sadrže psihoaktivne kontrolisane supstance. Pomenuti lijekovi mogu se uvoziti isključivo u količinama potrebnim u svrhu medicinske njege i mogu se koristiti isključivo od strane kvalifikovanog medicinskog kadra u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Ugovorne strane koja traži pomoć. U tom slučaju, u svrhu carinjenja vođa tima za pružanje pomoći prezentuje deklaraciju u kojoj se navodi nomenklatura i količine lijekova koji sadrže psihoaktivne kontrolisane supstance na graničnim carinskim prelazima i carinskom organu. U pogledu bilo kakvih neiskorišćenih količina, sastavlja se protokol od strane vođe tima za pružanje pomoći, koji je ovjeren od strane nadležnih organa Ugovorne strane koja traži pomoć iz člana 3 stav 2 ovog sporazuma i prezentuje se carinskom organu za carinjenje u svrhu slanja nazad na državnu teritoriju Ugovorne strane koja pruža pomoć, nakon završetka misije.

(5) Ugovorna strana koja traži pomoć može kontrolisati upotrebu i čuvanje pomenutih lijekova, opreme i zaliha pomoći.

Korišćenje vazduhoplova

Član 9

- (1) Vazduhoplov se može koristiti za brzi prevoz timova za pružanje pomoći i/ili eksperata, kao i za obezbjeđivanje pomoći u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija prema ovom sporazumu.
- (2) Letovi vazduhoplova vrše se u skladu sa instrumentima Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva (ICAO) i nacionalnog zakonodavstva Ugovornih strana.
- (3) Vazduhoplov iz prethodnog stava može da preleti teritoriju države druge ugovorne strane, kao i da sleti i poleti van međunarodnih aerodroma i registrovanih pisti, na mjestima koje određuju nadležne vlasti Ugovorenih strana, u skladu sa pravilima za izvođenje letova za svaki pojedinačni slučaj, u skladu sa zakonskim okvirom Ugovornih strana.
- (4) Upotreba vazduhoplova tokom operacija spašavanja mora se odmah prijaviti nadležnim vlastima iz stava 3 ovog člana, i pritom im pružiti tačne podatke o tipu i registarskom broju vazduhoplova, posadi, teretu, vremenu polaska i traženoj ruti kao i mjestu slijetanja istog.
- (5) Član 7 ovog sporazuma primjenjuje se na posadu vazduhoplova i članove timova za pružanje pomoći koji se prevoze na taj način.
- (6) Član 8 ovog sporazuma primjenjuje se na vazduhoplove, opremu i zalihe pomoći koje se na taj način transportuju.
- (7) Granična i carinska kontrola vazduhoplova vrši se od strane relevantnog nadležnog graničnog i carinskog organa Ugovorne strane koja traži pomoć na mjestu slijetanja pomenutog vazduhoplova.
- (8) Upotreba vojnih vazduhoplova podliježe hitnoj pismenoj saglasnosti od strane ugovorne strane koja traži pomoć.

Koordinacija i upravljanje operacijama pružanja pomoći u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija

Član 10

- (1) Koordinacija i upravljanje operacijama pružanja pomoći u katastrofama ili drugim vanrednim situacijama je odgovornost nadležnog organa Ugovorne strane koja traži pomoć.
- (2) Ugovorna strana koja traži pomoć obavještava vođe timova za pružanje pomoći i/ili eksperte o razvoju situacije u području koje je pogođeno katastrofom i na mjestima određenim za aktivnosti i uz to obezbjeđuje, kada je to potrebno, prevodioce i sredstva komunikacije sa operativnim sjedištem.
- (3) Timovi za pružanje pomoći i/ili eksperti moraju biti samodovoljni i sposobni za nezavisno djelovanje najmanje nedjelju dana.

Troškovi operacija pružanja pomoći u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija

Član 11

- (1) Ugovorna strana koja pruža pomoć nema pravo na povraćaj bilo kakvih troškova za pružanje pomoći od Ugovorne strane koja traži pomoć. To se nadalje primjenjuje na sve troškove nastale kao rezultat korišćenja, oštećenja ili gubitka opreme, osim ukoliko je oštećenje ili gubitak opreme nastalo isključivo krivicom zvaničnika ili građana ugovorne strane koja traži pomoć.
- (2) Stav 1 ovog člana se ne primjenjuje ukoliko su troškovi pružanja pomoći u potpunosti ili djelimično nadoknađeni u skladu sa međunarodnim instrumentima i mehanizmima.

(3) Ugovorna strana koja traži pomoć snosi troškove operacija spašavanja koje su sprovedene na njihov zahtjev od strane pojedinaca ili pravnih lica, a koje su omogućene posredovanjem Ugovorne strane koja pruža pomoć.

(4) Ugovorna strana koja traži pomoć obezbjeđuje potencijalne medicinske usluge za članove timova za pružanje pomoći i/ili eksperte koje šalje ugovorna strana koja pruža pomoć, a koji su u vanrednim uslovima, kao i logističku podršku tokom trajanja njihove misije. Ugovorna strana koja traži pomoć obezbjeđuje iz sopstvenih sredstava, hitnu medicinsku pomoć za članove timova za pružanje pomoći i/ili eksperte koje šalje Ugovorna strana koja pruža pomoć, što je posljedica učešća u pružanju pomoći.

Odbijanje pomoći

Član 12

(1) Ukoliko nadležni organi jedne od ugovornih strana smatraju da izvršenjem određenog zahtjeva mogu narušiti ili ugroziti svoja prava suverenosti, svoju nacionalnu bezbjednost ili druge važne interese, ili krše svoje unutrašnjim zakonodavstvo, mogu u potpunosti ili djelimično odbiti saradnju ili postaviti uslove za njegovu implementaciju.

(2) Nadležni organi Ugovornih strana se obavještavaju bez odlaganja, u pisanoj formi, u slučaju donošenja odluka o djelimičnom ili potpunom odbijanju realizacije zahtjeva, na način da prezentuju motive za takvu odluku.

Dostavljanje informacija, materijala, podataka i tehničke opreme trećim zemljama

Član 13

Dostavljanje informacija, materijala, podataka i tehničke opreme, koja je primljena primjenom ovog sporazuma, trećim zemljama, ostvaruje se samo uz preliminarnu pismenu saglasnost Ugovorne strane, koja ih je obezbijedila.

Odgovornost

Član 14

(1) Kada zvaničnici jedne od Ugovornih strana (predstavници nadležnih organa, članovi timova za pružanje pomoći i/ili eksperti) djeluju na teritoriji države druge Ugovorne strane, Ugovorna strana domaćin je odgovorna - u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom - za sve štete, prouzrokovane od njihove strane za vrijeme njihovog djelovanja, a u pogledu odgovornosti tih zvaničnika, oni se podjednako tretiraju kao zvaničnici nadležnog organa Ugovorne strane koja traži pomoć.

(2) Kada je šteta, iz stava 1 ovog člana, rezultat grubog nemara ili namjernog nezakonitog ponašanja, Ugovorna strana domaćin može da traži od Ugovorne strane pošiljaoca da vrati iznos koji je poslat povrijeđenima ili licima koje su oni ovlastili.

Nadoknade

Član 15

U slučaju smrti ili povrede članova tima, koji rade na teritoriji države druge Ugovorne strane, troškove za nadoknadu preuzima Ugovorna strana koja traži pomoć, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.

Komunikacije tokom operacija pružanja pomoći u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija

Član 16

Nadležni organi iz člana 3 stav 2 ovog sporazuma obezbjeđuju sve neophodne mjere za uspostavljanje pouzdanih komunikacija za potrebe timova za pružanje pomoći i/ili eksperata na području operacija pružanja pomoći u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija, poštujući propise o telekomunikacijama Ugovorne strane koja traži pomoć.

Prekid operacija pružanja pomoći u slučaju katastrofa ili drugih vanrednih situacija

Član 17

Timovi za pružanje pomoći i/ili eksperti obustavljaju aktivnosti odmah nakon pismenog zahtjeva od strane nadležnih organa Ugovorne strane koja traži pomoć.

Rješavanje sporova

Član 18

Svi sporovi koji proizilaze iz primjene ovog sporazuma, a koji se ne mogu riješiti pregovorima između nadležnih organa, moraju biti riješeni diplomatskim putem.

Drugi međunarodni ugovori

Član 19

Ovaj sporazum ne prejudicira prava i obaveze Ugovornih strana koje proizilaze iz drugih međunarodnih ugovora koji su na snazi za njihove zemlje.

Završne odredbe

Član 20

- (1) Ovaj sporazum stupa na snagu od datuma prijema posljednjeg pismenog obavještenja kojim se Ugovorne strane međusobno informišu diplomatskim putem o završetku njihovih unutrašnjih pravnih procedura za stupanje na snagu relevantnog dokumenta.
- (2) Ovaj sporazum ostaje na snazi na neodređeni vremenski period. Svaka Ugovorna strana može raskinuti ovaj sporazum u bilo koje vrijeme dajući pismeno obavještenje o tome drugoj Ugovornoj strani koristeći diplomatske kanale. U tom slučaju, ovaj sporazum prestaje da važi po isteku šest mjeseci od dana prijema obavještenja.
- (3) Ovaj sporazum je moguće izmjeniti u bilo koje vrijeme uz obostranu pismenu saglasnost Ugovornih strana. Izmjene stupaju na snagu u skladu sa istim pravnim procedurama propisanim u stavu 1 ovog člana.

Sačinjeno u _____, dana _____ godine, u dva originalna primjerka, svaki na crnogorskom, turskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi podjednako vjerodostojni. U slučaju razlika u tumačenju, engleski tekst je mjerodavan.

Za Vladu Crne Gore

Za Vladu Republike Turske